

Peff 2

PEFF 2

Peff 2	46
Åpning.....	47
Åpningsseremonier.....	48
Modul 1 – Turforberedelser	49
Sjekkliste før tur.....	50
Sjekkliste før tur:.....	50
Hjemmeleder	51
Ansvarsfordeling	51
Peffens og assens rolle på tur	52
En vellykket tur	53
Verdiforbidling i speidingen	54
Speiding for 100 år siden og i dag.....	55
Seremonier og samlinger på tur.....	56
Modul 2 – Turplanlegging	58
Bruk av treningsprogrammet på tur.....	59
Hjelpemidler i forbindelse med turplanlegging og -gjennomføring	61
Planlegging av patroljetur	63
Mal for turplan	63
Peffens sjekkliste under turen	64
Informasjon og kommunikasjon i forbindelse med tur	65
Hjemmeleder	66
Modul 3 – Gjennomføring av turen	67
Dagstur	68
Matlaging på tur (middagsøkt).....	69
Evaluering av dagsturen	70
Erfaringslæring	70
Sjekkliste etter tur.....	71
Modul 4 – Sikkerhet	72
Sikkerhet på tur	73
Vær forberedt	73
Avviksplan	74
Risikovurdering	74
Førstehjelpsutstyr	75
Vettregler.....	75
Bruk av mobiltelefon.....	76
Når noe går galt	77
Brannvern	78
Bruk av utstyr	79
Veien videre	81
Peff 3	81
Førerpatroljekurset	82
Rovertid og lederoppgaver	82
Avslutning	83

Åpning

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal være med på en seremoni som markerer at kurset er i gang.
- Deltakerne skal oppnå en felles forståelse for hva kurset dreier seg om.
- Deltakerne skal bli litte bedre kjent og mer trygge på hverandre.
- Deltakerne skal deles inn i hensiktsmessige arbeidsgrupper - patruljer.

Hva

- Avklaring av mål og forventninger
- Bli-kjent-aktivitet
- Patruljeinndeling

Hvordan

Tidsbruk: 50 min

Utstyr: utstyr til seremonien, ark og blyanter

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
10 min	Åpningsseremoni	En åpning markerer at nå er kurset i gang. Kan også brukes til å angi en ramme for kurset. Det går an å benytte forskjellige åpninger ut fra hva man ønsker å oppnå eller vise.	
10 min	Bli kjent	Bli kjent-lek. Alle står i ring og etter tur sier navnet sitt og en ting de liker som begynner på samme bokstav som forbokstaven i navnet. En fin måte å bryte isen på er å la deltakerne stille seg på rekke først i alfabetisk rekkefølge etter fornavn, så etter høyde, alder, skostørrelse, antall år i speideren osv. Denne leken blir enda morsommere hvis deltakerne ikke får lov til å snakke sammen. For hver utført oppstilling sjekker man om rekkefølgen ble riktig.	
20 min	Forventningsavklaring	Deltakernes forventninger til kurset presenteres muntlig mens de står i ring. Veilederne begynner først for å vise hvordan dette kan gjøres. En annen måte å gjøre det på er å la deltakerne tegne det de ønsker å lære eller oppnå på dette kurset. Her må de bruke fantasien siden mye av forventningene kan gå på mer abstrakte ting som samarbeid, planlegging, vennskap osv.	
10 min	Patruljeinndeling	Inndelingen i patruljer kan enten være tilfeldig eller basert på faktorer som hvor deltakerne kommer fra, hvor mye erfaring de har, hvor gamle de er osv. Bruk en lek som for eksempel Bondegården for å gjøre selve inndelingsprosessen morsommere. Deltakerne får utdelt navn på forskjellige dyr (like mange som ønsket antall patruljer). De skal på signal imitere dyrene med lyd samtidig som de holder øynene lukket. De må så prøve å finne de andre som lager den samme lyden.	

Tips til staben: Noen av de andre øktene i løpet av kurset kan godt åpnes/startes ved å vise eksempler på hvordan en åpning på tur eller møter kan gjøres.

Åpningsseremonier

Eksempler på åpninger som kan benyttes for å stimulere oppmøte på møter kan være:

- Lystake med 1 lys til hvert patruljemedlem (hvilket lys har brennt lengst – tenes bare når speideren er til stede)
- Kniv i stubbe (alle tar med kniv på hvert møte eller har en i lokalet, under åpningen settes kniven i stubben)
- Knaggrekke hvor alle i patruljen henger opp sitt bumerke
- Knytte knuter, lage en makramé (noen knuter hver gang)
- Vandrestav - Skjære et hakk i staven for hvert møte.

Sammen med en åpning eller avslutning kan det passe med patruljeførerens 5-minutt. Dette er en tid til patruljeførers disposisjon hvor denne kan informere om ting som skal skje eller ta opp enkelte ting som angår patruljen.

Andre former for åpninger

- Åpne patruljemøtet med et ord/liten tekst (kan godt gå på omgang i patruljen)
- Patruljerop

Modul 1 – Turforberedelser

Sjekkliste før tur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal bli bevisste på hva som må gjøres i forbindelse med planleggingen av og forberedelsene til en tur
- Deltakerne skal bli bevisste på ansvarsfordelingen knyttet til turplanlegging og -forberedelser

Hva

Gå gjennom sjekklisten før tur:

- Informasjon/innkalling
- Hjemmeleder
- Utstyr
- Sikkerhet
- Ansvarsfordeling

Hvordan

Tidsbruk: 30 min

Utstyr: sjekkliste før tur, heftet sikkerhet på tur

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Sjekkliste i forbindelse med tur.	<p>I plenum eller patruljevis. Se tilbake på det som skjedde rundt forberedelsene til denne turen (kurset). Gå gjennom invitasjonen deltakerne har mottatt. Hvilken informasjon fikk speiderne? Hva måtte de sørge for? Hva sørget kursstaben for?</p> <p>Se på sjekkliste for tur og snakk mer om noen av punktene i sjekklista. Hva pleier deltakerne å gjøre i egen tropp/patrulje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvor mye ansvar har patruljen i planleggingen av troppsturer og patruljeturer? • Hvor mye informasjon får troppslederen? • Hva er hjemmeleder? Hvem brukes som hjemmeleder? • Hvem har ansvar for at utstyret er i orden? • Hva pleier de å bruke av hjelpemidler i planleggingen? • Hvor viktig er god planlegging for at turen skal bli vellykket – eksempler? • Hvordan ivaretar vi sikkerhet på turen?	

Fagstoff

Sjekkliste før tur:

- Finne passende overnattingssted/turmål i forhold til årstid og vær.
- Skaffe tillatelse til å bruke stedet.
- Planlegge menyen ut ifra de matlagingsmuligheter overnattingsstedet gir.
- Planlegge turen slik at alle i patruljen kan delta.
- Tenke gjennom sikkerhet på turen.
- Bruke noen av patruljemøtene til å øve på ferdighetene dere får bruk for under turen.

- Gi troppsleder beskjed om når, hvor og hvem som skal på tur. Gå gjennom ruta på kartet sammen med troppslederen.
- Gjøre avtale med hjemmeleder og eventuelle andre som bidrar i forbindelse med turen.
- Lage utstyrsliste (husk alltid kart og kompass og førstehjelpsutstyr).
- Sjekke om utstyret er i orden, reparere det, skaffe det som mangler og pakke utstyret.
- Kjøpe mat.
- Fordele oppgaver/utstyr/mat mellom patruljemedlemmene.
- Forberede eventuelt materiell til turprogrammet.
- Informere speiderne i patruljen i god tid om tur forberedelser, klær, utstyr, oppmøtested og tidspunkt.

Obs! Ta med vester til alle og en ekstra åre på båt-/kanotur

Hjemmeleder

Under planleggingen er det viktig at dere utpeker en leder eller foresatt som turfølgets hjemmeleder. Hjemmelederen skal være kontakt- og informasjonsperson hjemme når dere er på tur. Når en patrulje drar på tur alene er det naturlig at troppsleder er hjemmeleder.

Hovedoppgavene til hjemmeleder vil være å ha oversikt over hvem som deltar på turen og deres foresatte, hvor turen går og hvor lenge den er planlagt å vare. Turleder skal kontakte hjemmeleder dersom man skulle bli forsinket eller det skulle oppstå skader eller uhell av noe slag. Hjemmeleder skal deretter varsle foresatte og eventuelt andre i speiderorganisasjonen. Dersom foresatte har spørsmål, er urolige eller lignende kan hjemmeleder kontaktes.

Det er derfor viktig at dere (turdeltakerne) informerer hjemmelederen best mulig før turen.

Deltakere og pårørende skal informeres om hvem som er hjemmeleder og hvordan en får kontakt med vedkommende.

Eksempel på hjemmeleder: Patruljetur – troppsleder, flokketur – gruppeleder, peffkurs i kretsen – kretsleder, ukeleir – en av foreldrene.

Ansvarsfordeling

En vellykket tur starter med planlegging, og en god plan skal inneholde navn på de ansvarlige. Det er oppgaver nok til alle, og peffen må sørge for at alle får ansvaret for noe. Patrulje-medlemmene må gjerne fortelle hva de er flinke til og hva de helst vil gjøre. Her er noen eksempler på oppgaver:

- Patruljefører: Sørger for at alle tar sin del av forberedelsene alvorlig og hjelper/støtter når det trengs. Sørger for at avgjørelser tas på en fornuftig måte.
- Turområdesjef: Foreslår hvor turen skal gå og kommer med en gjennomføringsplan. Følger med på kartet og kompasset underveis (hvis man er to om dette, kan man kontrollere hverandre).
- Transportsjef: Finner ut hvordan dere skal komme dere dit turen skal starte. (Buss, tog, sykkel, til fots, med bil.) Gir klar beskjed til alle i patruljen om når og hvor de skal møte opp.
- Utstyrssjef: Sørger for å liste opp hva som trengs av fellesutstyr, skaffer det til veie (sjekker hvem som har hva) og fordeler det mellom patruljens medlemmer.
- Matsjef: Foreslår en meny velegnet for tilberedning på tur. Kjøper inn ingrediensene til fellesmåltider og fordeler transporten/bæringen av dem. Obs! Husk å ta vare på kvitteringer!
- Programsjef: Finner punkter i treningsprogrammet som kan være praktiske å gjennomføre på turen, foreslår andre sprø/artige ting å gjøre sammen i patruljen og sørger for å ha med eventuelle nødvendige saker for å gjennomføre dette.
- Leirbålssjef: Forbereder en fortelling, noen vitser, et tema for kvelden, favorittsanger e.l. Sørger for bål og nok ved for kvelden og har kanskje en godbit eller kakao på lur.

Obs! De av oppgavene som er lite populære må fordeles rettferdig så det ikke er den samme som får dem hver gang.

Peffens og assens rolle på tur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal bli bevisste på hva som utgjør en vellykket tur.
- Deltakerne skal bli bevisste på viktigheten av god ledelse på tur.
- Deltakerne skal bli bevisste på viktigheten av å skape trivsel på tur.
- Deltakerne skal få øvelse i å utføre en oppgave under ledelse av peffen.

Hva

Se på forutsetninger for en god tur og peffens rolle i forhold til dette:

- omsorg/trivsel
- trygghet
- ansvarsfordeling
- god informasjon
- balanse mellom faglig og sosial utvikling

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 1,5 timer

Utstyr: Ark, blyanter, kort forklaring til rollespillet, sjekklister for peffer i forbindelse med tur, plankebit e.l. og noe å skrive på den med

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Bevisstgjøring rundt hva som utgjør en vellykket tur og peffens/assens rolle i dette	Samtale i patruljer evt. innledet av et rollespill – mislykket tur. Hvordan det går på en tur hvor peffen ikke tar ansvar? Hva er viktige forutsetninger for en god tur? Hva er peffens og assens rolle i dette? Fyll på med eventuelle momenter som deltakerne ikke nevner selv. Oppsummering i plenum av hva som er de viktigste oppgavene peffen og assen har i forbindelse med tur.	
Ca. 1 t	Ledelse i praksis	Patruljene får i oppgave å slå leir under ledelse av peff og ass. Etterpå evalueres gjennomføringen av oppgaven og peffens/assens innsats, spesielt med tanke på ansvarsområder som ble nevnt som viktige for peffen/assen å ivareta. Patruljene kan til slutt lage en kort liste med peffens viktigste oppgaver/ansvarsområder og bruk den videre i kurset som sjekklister for peffen eller under evalueringen av peffens innsats ved peffbytte. Skriv disse punktene på en plankebit, barkebit eller noe annet som kan henges opp på patruljeområdet for resten av kurset.	

Fagstoff

En vellykket tur

Patruljen har flere anledninger til å være på tur sammen. Dere kan arrangere egne patruljeturer, delta som patrulje på troppsturer eller på sommerleire. Disse tre turtypene gir patruljen forskjellige utfordringer. Vi ser nærmere på to av dem.

Patruljetur er den store prøven for patruljen og en uerstattelig del av speideropplæringen. Patruljetur gjennomføres tradisjonelt noen ganger i halvåret og kan enten være en overnattingstur eller en dagstur. Når dere planlegger en patruljetur, husk å ta utgangspunkt i deltakernes ferdigheter, slik at turen gir en passende utfordring, men likevel gjennomføres i trygge rammer.

Balanse mellom faglig og sosial utvikling

Det er viktig at den faglige og den sosiale utvikling følger hverandre gjennom oppgaven. Peffen må prøve å opprettholde en balanse mellom å fokusere på saken, og å fokusere på personlig utvikling og mellommenneskelige problemstillinger. Det betyr at når patruljemedlemmene jobber sammen eller hver for seg med forskjellige oppgaver på tur, er det viktig at peffen ikke bare følger opp den faglige utførelsen av oppgaven, men også er oppmerksom på signaler fra personsiden, som for eksempel hvordan patruljemedlemmene har det, hvordan de samarbeider osv. På denne måten blir personlige forhold inne i patruljen ivaretatt og speiderne føler at de får støtte og personlig oppfølging.

Peffens og assens rolle på tur

Patruljeføreren, godt hjulpet av assistenten, skal ha følgende oppgaver på tur:

- Ha ansvar for planleggingen i patruljen og for kontakt med troppslederen angående patruljens planer.
- Sørge for at alle kjenner til sine oppgaver før, under og etter turen.
- Gi tilstrekkelig informasjon, og i god tid, om turen og spesielt om hvor og når den starter og slutter, og om utstyret.
- Følge opp utførelsen av oppgavene i forkant av og under turen.
- Sørge for at turprogrammet blir fulgt, og justere det ved behov.
- Kontrollere at pakkingen og oppryddingen er utført på en god måte når dere skal hjem.
- Forsikre deg om at alle patruljemedlemmene kommer seg hjem fra turen.
- Gi beskjed til troppslederen om at turen er avsluttet.

Patruljen på leir

Peffens og assens oppgaver på leir er litt annerledes enn på en patruljetur. Du trenger ikke å ha ansvaret for aktivitetene, men det er en del som må gjøres allikevel:

- kontroll og reparasjon av utstyr
- motivering av patruljemedlemmene
- øving på ferdigheter som matlaging, leirslåing, pionering og leirbålsunderholdning

Husk! Forberedelsene til en leir kan være halvparten av gleden. De bør inngå i patruljens møteopplegg i månedene før leiren.

På selve leiren skal peffen:

- være bindeleddet mellom troppsledelsen og patruljen
- holde patruljemedlemmene informert om hva som skjer
- lede utførelsen av patruljens oppgaver og fordele oppgaver innad i patruljen

ha kontakt med speiderne og sørge for at alle trives (dette er spesielt viktig fordi dere er langt hjemmefra i en hel uke, og noen kanskje for første gang)

Verdiforiming i speidingen

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal ta stilling til og reflektere rundt speidingens verdigrunnlag
- Deltakerne skal bli bevisste på hvordan de kan formidle verdigrunnlaget til andre speidere
- Deltakerne skal få øvelse i verdiformidling ved hjelp av seremonier og samlinger

Hva

- Fordypning i og refleksjon rundt speidingens verdigrunnlag
- Seremonier og samlinger som gode måter å formidle verdier på i speiderarbeidet
- Planlegging av en seremoni/samling på tur

Hvordan

Tidsbruk: ca. 2 t

Utstyr: Materiell om speidingens historie, sitater fra Baden-Powell, materiell som kan brukes under seremonier, som ord til ettertanke, sangbøker, andakts tekster og andre inspirerende tekster.

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
10 min	Oppsummering av speidingens verdigrunnlag med fokus på speidingens målsetting.	Leirbålsprat om for eksempel Baden-Powells visjon for speiding og speidingens rolle i samfunnet. Man kan innlede med å diskutere BPs holdning til krig som endret seg etter at den først utgaven av "Scouting for boys" ble utgitt. Diskuter så hans mål om at speidere skal bidra til å skape en bedre verden og hva dette innebærer i dagens samfunn.	
30 min	Verdigrunnlaget i praksis	Snakk om hvordan verdigrunnlaget vårt påvirker vår speiderhverdag. Punkter til samtale/diskusjon: <ul style="list-style-type: none"> • Hva sier lov, løfte, valgspåket og andre speideridealer om formålet med speidingen? • Hva vil det si å være ansvarsbevisst? • Hva har vi i treningsprogrammet som handler om å være ansvarsbevisste mennesker og å skape en bedre verden? Hvordan kan vi jobbe med disse punktene? • Hvilken rolle har speiderne i lokalsamfunnet? Hva betyr god tøm og hvordan kan vi bruke det i speiderarbeidet? Hva gjør de forskjellige speidergruppene i dag for å engasjere seg i samfunnet? • Mener vi noe med speiderløftet vårt? Hva betyr det for deg? • Hva har vi i treningsprogrammet vårt som handler om å være åpen for Gud, hjelpe andre og leve etter speiderloven? • Er verdigrunnlaget viktig for speidingen i dag? Er det viktig å ta vare på det? • Hvilke aktiviteter kan vi bruke i patroljen for å ta opp disse teamene og for å formidle disse verdiene til speiderne? Hva kan vi gjøre som ikke er prøvd før? Hva kan vi gjøre på en patroljetur?	
15	Seremonier og	Fortell om følgende aktiviteter som brukes til å formidle	

min	samlinger som måter å drive verdiformidling på	speidingens verdigrunnlag: <ul style="list-style-type: none"> • leirbålsprat • leirbål med leirbålsunderholdning • morgensamling • Scouts Own • åpningsseremoni på møte/tur <p>Fortell kort om hva kjennetegner en god seremoni/samling. Hva er viktig å tenke på når man begynner planleggingen? (Repetisjon fra Peff 1 - mål, innhold, detaljplan)</p>	
Ca. 60 min		Del ut eksempler/maler på noen av de seremoniene/aktivitetene som skal brukes i kurset og eventuelt annet materiell som kan benyttes i dem. Patruljene får i oppgave å forberede hver sin aktivitet/seremoni som skal brukes senere i kurset. Noen kan forberede Scouts Own, noen leirbålet og noen en morgensamling. Etter gjennomført seremoni/samling skal deltakerne sammen med veilederen se tilbake og oppsummere erfaringer fra planleggingen og gjennomføringen.	

Tips til staben: Den siste delen av økten – planlegging av seremonien/samlingen – kan legges til et mer passende tidspunkt i kurset.

Fagstoff

Speiding for 100 år siden og i dag

Hvor kom speiderideen fra?

Grunnleggeren av speiderbevegelsen Robert Baden-Powell (1857-1941) var opptatt av det moralske forfallet i hjemlandet. Ved hjelp av karakterbyggende aktiviteter og en sunn og lærerik oppdragelse gitt gjennom speidingen ville han forhindre dette forfallet. Den opprinnelige tanken var at speidermetoden skulle brukes av allerede eksisterende utdanningsinstitusjoner. Men det hans arbeid resulterte i, er en verdensomspennende barne- og ungdomsorganisasjon som bruker speidermetoden til å utvikle unge mennesker.

Baden-Powell allerede som gutt oppholdt seg mye ute i naturen og tilegnet seg friluftserfaring og ferdigheter. Da han tjenestegjorde som militær speider i India og Sør-Afrika, nyttet han godt av denne erfaringen og økte kunnskapene sine ytterligere. Allerede i militære ble Baden-Powell for første gang klar over hva gutter kunne utrette når de fikk ansvar. Han håpet at den samme tilnæringsmåten ville gi gode resultater også i det sivile livet. Slik kom han på ideen om å la unge mennesker lære og utvikle seg etter den samme metoden som han selv hadde skaffet seg så mye kunnskap og erfaring gjennom. De engelske guttene kastet seg umiddelbart over denne ideen, slik at Baden-Powell ganske fort ble nødt til å starte en egen speiderorganisasjon.

Baden-Powell mente at speiderne gjennom friluftsliv trentes til å klare seg på egenhånd med enkle hjelpemidler. I små grupper, patruljer, trentes evnen til samarbeid; patruljekameratene lærte av hverandre. Baden-Powell mente også at den beste måten å lære på, var gjennom å gjøre og finne ut av ting selv, slik speiderne i det militære hadde vært nødt til. Han ga også speiderne et oppdrag å arbeide for - en bedre verden, og en lov å forholde seg til - speiderloven.

Guttene måtte på en høytidelig måte forplikte seg til å arbeide for dette gjennom å avlegge speiderløftet. Baden-Powell organiserte speiderne i patruljer og sendte dem ut i friluft for å lære gjennom egen erfaring. Det er dette som er grunnlaget for arbeidet som speidere verden over har drevet i hundre år.

Speiding i dag

Når speidere, som voksne, tenker tilbake på sin speidertid, husker de selve aktivitetene de gjorde i speideren, turene de var på, vennene de fikk. Speidere får ikke nødvendigvis med seg at det finnes et mål med stort sett alt de gjør i speidersammenheng. Dette målet er å utvikle selvstendige og ansvarsbevisste mennesker. Vi håper selvfølgelig at den kunnskapen og ferdighetene speidere tilegner seg, kommer dem til nytte i framtiden. Men den enda mer viktige bagasjen speiderne får med

seg etter en karriere i speideren, er øvelsen i ansvar, medbestemmelse og samarbeid, mestringsfølelsen og tryggheten på seg selv, og ikke minst ledelseserfaringen og de gode holdningene.

Kjerneverdiene våre

Norges speiderforbund vedtok i 2006 fire kjerneverdier som skal kjennetegne det vi holder på med i det daglige speiderarbeidet. Disse fire kjerneverdiene kan gjøre det lettere å sette ord på hva vi mener god speiding skal gi oss. Kjerneverdiene våre er: Friluftsliv, Vennskap, Opplevelser og Samarbeid.

Hva er det som gjør oss unike?

Friluftsliv er viktig for oss speidere, men speiding er ikke en ren friluftaktivitet. Vi bruker friluftsliv som en metode og naturen som en arena for læring og opplevelser. Speiding består av mange elementer, og det er kombinasjonen av disse som bidrar til å gjøre den til verdens største barne- og ungdomsorganisasjon. Blant disse elementene er: vennskap og samarbeid, lek og fantasi, tilhørighet og ansvar, medbestemmelse og engasjement, opplevelser og utfordringer, kunnskap og ferdigheter. Alt dette kommer til uttrykk gjennom speidernes verdigrunnlag, treningsprogram og ikke minst speidermetoden.

Verdens speiderforbund (WOSM) og Verdens jentespeiderforbund (WAGGGS) framhever speidermetoden som selve essensen i speidingen. Det er det som skiller speiderbevegelsen fra alle de andre. Skolen har samme formål som speideren - nemlig å utvikle barn og ungdom til å bli ganglige samfunnsborgere. Flere organisasjoner bedriver noen av de samme aktivitetene som speideren. Men det er altså bredden og metoden - hvordan vi gjør tingene – som skiller oss fra alle de andre.

Selv om det er speidermetoden som gjør speiderbevegelsen unik, er det fortsatt viktig for oss speiderledere å huske at det finnes et mål med alle aktivitetene og det arbeidet som vi gjør. Speideren utvikler selvstendige og ansvarsbevisste mennesker for at de skal kunne bidra aktivt til å gjøre vår verden litt bedre. Uten dette store målet kan vi ende opp med å fokusere på en mer ensidig og individualistisk personlighetsutvikling.

Speiderløftet

Speiderløftet handler om vår vilje til å gjøre verden til et litt bedre sted å være. Gjennom å avlegge speiderløftet lover hver enkelt speider å gjøre sitt beste.

Jeg lover etter beste evne å:

- være åpen for Gud
- hjelpe andre og
- leve etter speiderloven

Valgspråket: «Vær beredt»

Å være beredt handler om å være i stand til å takle livets utfordringer og ta imot livets gaver, og om å ha mot til å handle riktig når det trenges.

Kjerneverdiene til NSF:

- Vennskap
- Samarbeid
- Opplevelser
- Friluftsliv

Seremonier og samlinger på tur

Det å være på tur sammen og oppleve ting sammen styrker følelsen av samhold og tilhørighet i patruljen. Når dere er på tur, kan dere bruke samlinger og seremonier som et middel til å oppnå dette. I tillegg til å virke samlende, hjelper seremonier å ta opp temaer som kan være vanskelige å jobbe med på vanlige speidermøter. Her er noen eksempler på samlinger og seremonier som er vanlig på en speidertur.

Morgensamling markerer start på dagen på en fin måte. Morgensamling kan bestå av følgende elementer:

- informasjon til patruljen om hva som skal skje i dag

- ord for dagen - noe som får speidere til å reflektere over egne holdninger og handlinger, eller inspirere og motivere dem
- tilbakemeldinger på dagen i går / forventninger til dagen i dag

Scouts Own er speidernes egen andakt. Den har som mål å gjøre speiderne kjent med religiøse verdier og motivere dem til å tenke over eget livssyn. Det er viktig ikke å "tre religion ned over hodet" på speiderne. Gi dem heller en innsikt i hva religionen står for og mulighet til å tenke over åndelige spørsmål. Speidere har lett for kun å fokusere på det religiøse alene. Målet med Scouts own er å veilede dem til hvordan man kan bruke elementer av religionen sammen med andre ting i en Scouts Own. Det kan også gjøre dem mer bevisst på innholdet.

Det som kjennetegner Scouts Own er at man gjerne formidler budskapet ved hjelp av for eksempel dikt, sang eller skuespill og at flere i patruljen bidrar. Scouts Own *må* ikke være vanskelig; man kan gjøre det så enkelt:

- Syng en sang fra Speidersangboka eller les et lite dikt.
- Les opp en liten tekst eller bibelord (du finner mange passende andaktstekster på www.speiderbasen.no).
- Syng speiderbønnen.

Leirbål på speidertur er mye mer enn å sitte rundt et bål. For å få til et bra leirbål må du huske følgende:

- Sørg for nok ved til hele kvelden før dere begynner.
- Be på forhånd speiderne om å bidra med egne innslag.
- Utpek én til å sette opp programmet og lede leirbålet.
- Marker starten på leirbålet med bålinnvielse.
- Varier mellom bevegelige leker, sanger og humorinnslag.
- Avslutt med en seremoni som engasjerer og samler, for eksempel syng en sang mens dere står i en ring e.l.

Leirbålsprat

Et leirbål kan, i tillegg til vanlig underholdning, også inkludere en leirbålsprat - en samtale om et spesielt tema. Stemningen rundt et leirbål passer perfekt til å snakke om verdispørsmål og utvikle holdninger, derfor brukes ofte leirbålsprat som ramme for dette arbeidet i speideren. For å finne tema for leirbålspraten tenk gjennom:

- Hva trenger speiderne i patruljen å tenke litt mer igjennom?
- Hvilke verdier ønsker vi at speiderne skal ha?
- Er det punkter i treningsprogrammet vi kan bruke?

Slik kan en leirbålsprat gjennomføres:

- Begynn med fortelling, eventyr, dikt e.l. som er knyttet til temaet dere skal snakke om. Du finner noe du kan bruke på biblioteket eller på internett, for eksempel på speiderbasen.no.
- Spør speiderne om hva de tenker om fortellingen. Hvordan forsto de budskapet?
- Prøv å få til en samtale og involvere flere i meningsutvekslingen.
- Trekk fram eksempler fra virkeligheten for å holde praten i gang.

Obs! I mange tilfeller vil speiderne ha forskjellige meninger, og det ikke alltid vil være mulig å si hvem som har rett. Poenget er å få dem til å tenke over egne holdninger, ikke å kåre en vinner.

Hva kjennetegner en god seremoni/samling?

- Bør gi en opplevelse for eksempel gjennom symbolsk innhold
- Lettfattelig – budskapet må komme tydelig frem
- Lett å være med på som deltaker
- Ikke for lang – hvis den trekker ut, svekkes interessen
- Samle deltakerne om noe; derfor må det være ro og konsentrasjon før dere begynner
- Alvorsfylt i utførelsen
- Godt forberedt og nøye planlagt
- De som skal delta med en oppgave, må instrueres på forhånd, slik at de vet hva som skal foregå og hvordan det skal foregå

Modul 2 – Turplanlegging

Bruk av treningsprogrammet på tur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal forstå viktigheten av å sette seg mål
- Deltakerne skal få erfaring med å sette mål for turen med utgangspunkt i treningsprogrammet.
- Deltakerne skal lære å se sammenhengen mellom mål og aktivitet og få erfaring med å knytte turrelaterte aktiviteter til punkter i treningsprogrammet.
- Deltakerne skal få erfaring med bruk av Min speiderlogg i forbindelse med turplanleggingen.
- Deltakerne skal forstå viktigheten av og lære å tilpasse programmet på turen til patruljemedlemmenes forutsetninger.
-

Hva

- Deltakere ser på hvordan turen kan brukes til å nå mål i treningsprogrammet og hvordan treningsprogrammet kan brukes på turen.

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 1 time

Utstyr: Min speiderlogg til hver patrulje, papir og blyanter

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15-20 min	Sammenheng mellom mål og punkter i treningsprogrammet og aktiviteter på tur. Bruk av Min speiderlogg i turplanleggingen.	Gjennomføres i plenum. Se på den delen av kurset som er gjennomført så langt for å se på hvordan de vanlige turaktivitetene er med på å nå målene i treningsprogrammet: <ul style="list-style-type: none"> • Hva har vi gjort på denne turen så langt? Hva har vi lært? • Kan vi basert på det fylle ut noen punkter i Min speiderlogg? Er det noe vi gjorde i forkant av denne turen som passer til punkter i treningsprogrammet?	
15-20 min	Hva definerer en vellykket tur?	Diskusjon i patruljer om hva en vellykket tur er: <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan bestemmer dere hva dere skal gjøre på turen? • Er det viktig å ha et felles mål for turen som alle er enige om? Pleier dere å ha mål for turene deres? • Kan turen ha en ramme? Hvordan kan denne rammen brukes for å gjøre turen mer spennende? • Hvilke punkter i treningsprogrammet passer bra til å gjennomføres på tur? • Kan dere forvente at alle patruljemedlemmene vet og kan like mye? • Er tur en god opplæringsarena? • Bør programmet tilpasses slik at alle får delta – både de eldre speiderne med mye erfaring og de yngre? Hvordan kan det gjøres? <p>Basert på resultatene i diskusjonen kan patruljene lage egne turregler som sier noe om hvordan de vil ha det når de er på tur sammen. Reglene kan settes opp på en pen måte slik at patruljene kan komme bruke dem underveis i kurset.</p>	
25 min	Mål og program for dagsturen.	Patruljene jobber hver for seg med å sette mål og evt. rammer for dagsturen, og med å finne punkter i treningsprogrammet som de kan tenke seg å jobbe med.	

I målene til programmerne står det for eksempel: Delta i aktiviteter som stiller krav til godt samarbeid. Hvor mange aktiviteter trenger man å delta i? Hvor kompliserte må de være? Grad av læringen og progresjonen etter gjennomført aktivitet vil variere fra speider til speider, og vil være avhengig av hvor avansert aktiviteten var. Vi kan derimot anbefale at man jobber med et mål over tid, og bruker flere aktiviteter til å nå målet. Derfor sier vi at aktiviteten "bidrar til" å nå målet.

Samtidig bidrar hver enkelt aktivitet til flere mål. Mange av aktivitetene vi bruker i speideren utvikler flere områder på en gang. For eksempel en oppgave i pionering stiller både krav til praktiske ferdigheter - surringer - og sosiale ferdigheter - samarbeid, samtidig som man tilegner seg en nyttig friluftsferdighet. Derfor vil en slik aktivitet, hvis den blir gjennomført på riktig måte (i tråd med Speidermetoden og NSF sine prinsipper for program), bidra til mål i hele tre programmer. Avhengig av hvor komplisert aktiviteten er, vil antall passende mål variere fra én til fire, som er vår anbefalte grense. Hvis man ønsker å tilknytte flere enn 4 mål til samme aktivitet, bør man først sjekke om man er for optimistisk i sine vurderinger av verdien av denne aktiviteten.

En tropps- eller patruljetur er en fin anledning til å jobbe med fordypnings- eller programmer, fordi man rekker å bli ferdig med det temaet man har valgt. Man kan enten ta utgangspunkt i temaet og målet for turen, og finne passende mål i treningsprogrammet, eller gå motsatt vei.

Begynn med målet for turen

Målet for turen er ikke bare å komme seg ut. En god tur har ofte flere mål. Dere kan for eksempel ha som mål å lære noe nytt, å oppleve noe eller å utforske et nytt område.

Slik velger dere mål for turen:

- Hør med alle i patruljen hva de ønsker med denne turen.
- Sjekk i treningsprogrammet om det er noe dere kan gjøre på turen for å ta noen av punktene/merkene.
- Basert på det dere kommer fram til under de to første punktene, velg ett eller flere mål som alle i patruljen er enige om.

Aktiviteter på turen

Det er flere elementer i treningsprogrammet som egner seg godt som turopplegg, for eksempel:

- Fordypningsmerker for patruljen.
- Diverse friluftsferdigheter som inngår i "Jeg er beredt"- merket og programmeret Friluftsliv.
- Diverse samarbeidsoppgaver og felles opplevelser som passer under programmeret Vennskap.
- Diverse natur- og miljøaktiviteter som bidrar til mål i programmerne Friluftsliv og Samfunnsengasjement, og inngår i flere av fordypningsmerkene.

I Speiderbasen – www.speiderbasen.no – kan peffene finne mange turtips som kan hjelpe dem både i planleggingen av turen og turopplegget, og når patruljen skal trene på viktige friluftsferdigheter.

I Min speiderlogg kan man krysse av for gjennomførte aktiviteter og føre oversikt over turene man har vært med på.

Hjelpemidler i forbindelse med turplanlegging og -gjennomføring

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal bli kjent med relevant turlitteratur på nett og på trykk samt lære å bruke den i turplanleggingen.
- Deltakerne få erfaring med bruk av kunnskapene/ferdighetene til de andre i patruljen.
- Deltakerne skal forstå hva de kan bruke ekstern hjelp/veiledere til.

Hva

Deltakerne gjøres kjent med hjelpemidler som:

- kart og turbøker
- alternativ litteratur
- nettet
- ekstern hjelp/veiledere
- kunnskaper til de andre i patruljen

Hvordan

Tidsbruk: 30 min

Utstyr: Speiderboka, Min speiderlogg, Sikkerhet på tur, diverse andre turrelaterte bøker, oppslagsverk, kart

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Oversikt over trykt og nettbasert turlitteratur. Hvordan kan den brukes?	Samtale om tilgjengelige hjelpemidler. Vise eksempler og fortelle om aktuelle nettsider og andre informasjonskilder. Patruljene ser på hvilket behov de har for hjelpemidler i forbindelse med turen de skal ha. Hvis hjelpemidlene er tilgjengelige på kurset, kan de få dem til bruk i videre planlegging.	
15 min	Bruk av patruljemedlemmenes ferdigheter og kunnskaper. Ansvarsfordelig i patruljen. Bruk av ekstern hjelp.	Patruljene jobber hver for seg for å finne ut: <ul style="list-style-type: none"> • Hvilke ferdigheter/kunnskaper har vi i patruljen? • Kan vi bruke noe av dette? • Hvordan vil ansvarsfordelingen på turen se ut med tanken på erfaringer til hver av patruljemedlemmene? • Er det noe vi ikke kan selv, men kan bruke ekstern hjelp til? Hvem kan vi bruke i så fall?	

Fagstoff

Nettverk for friluftsliv

Nettverk for friluftsliv er en interessegruppe som blant annet har ansvar for speidernes friluftskurs. Medlemmene av nettverket har mye kompetanse innen friluftsliv og kan gjerne spørres om råd eller hjelp. Informasjon om nettverket finnes på www.speiding.no.

Speiderlitteratur og -nettsider:

Det finnes mange friluftsbøker i bokhandler og på nett. Men de handler ofte om "aleneturer" som er dårlig egnet i speidersammenheng. For å kunne gjennomføre den vanlige speiderturen på en god måte, kan det være til god hjelp å bruke speiderlitteraturen:

- Speiderboka - speidernes egne tur- og naturhåndbok.
- Sikkerhet på tur - sjekklister for speidere og ledere som hjelper å forberede og gjennomføre turer på en trygg måte.
- www.speiderbasen.no - Speiderbasen er speidernes program- og idebase som inneholder både fagstoff om speiderrelaterte temaer og over tusen forskjellige aktiviteter.

Ekstern litteratur og nettsider:

- www.friluftsliv.no – nettsiden til bladet Friluftsliv, som inneholder informasjon om et bredt utvalg av friluftaktiviteter.
- www.inatur.no - et interaktivt turkart over hele Norge med oversikt over jakt, fiske, overnattingssteder og friluftsområder.
- Kommunenes hjemmesider inneholder et interaktivt kart over lokalområdet.
- www.wwf.no – World Wide Fund for Nature. Her finner du informasjon om hvordan du kan ta vare på den norske naturen, og lærer om naturens tilstand i hele verden.
- www.nu.no – Natur og Ungdom er den eneste miljøvernorganisasjonen for ungdom i Norge.
- www.lovdatabasen.no – her finner du loven om friluftsliv som tar opp temaer som hvor man kan ferdes i naturen og andre.

Bruk også sjekklister før, under og etter turen som er presentert i fagstoffet til de relaterte øktene.

Planlegging av patruljetur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få trening i å sette opp en turplan for en dagstur.
- Deltakerne skal kunne velge passende turform og overnattingssted i forhold til årstid og patruljens forutsetninger.
- Deltakerne skal lære å disponere tiden slik at de får bra utbytte av turen.
- Deltakerne skal få erfaring med å fordele oppgavene i forbindelse med turen på hele patruljen.
- Deltakerne skal få trening i å lage plan for forberedelser til turen.

Hva

- Deltakerne planlegger en patruljetur med veileder:
  - sjekklister før og under turen
  - turplan

Hvordan

Tidsbruk: 1 time

Utstyr: mal for turplan til hver patrulje, sjekklister før, under og etter tur, hefter sikkerhet på tur, patruljenes notater fra tidligere økter, eventuell litteratur og kart patruljene skal bruke.

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
60 min	Planlegging av patruljenes dagsturer.	Patruljene setter opp en detaljplan for turen basert på utdelt mal. Elementer de har kommet fram til i tidligere økter (mål, aktiviteter, arbeidsfordeling osv.) skal skrives inn i turplanen. Peffen har hovedansvaret, mens veilederen observerer planleggingen og ved behov hjelper deltakerne i riktig retning.	

Fagstoff

Planlegging er lurt selv om du bare skal på en kort tur. Bli enige om:

- hva dere ønsker å se og oppleve underveis (mål for turen – se økten om treningsprogrammet)
- hvor dere skal, overnattingssted og -type (diskutert også en alternativ rute på forhånd i tilfellet turen ikke går som planlagt)
- hvorvidt dere skal bruke transport eller ikke-motoriserte transporthjelpemidler
- hvor langt dere skal (ta hensyn til patruljemedlemmenes forutsetninger)
- hvor lange etapper dere skal ha (når skal dere ta pauser)
- hva dere skal ha med av mat og felles- og personlig utstyr
- fordeling av eventuelle oppgaver før turen, underveis og når dere er framme
- hvordan dere skal gjennomføre turen slik at dere ikke utsetter dere for unødvendig risiko
- hva dere gjør hvis noe utforutsett skjer (personskade, uventet endring i værforhold, ulykke)

Obs! Ansvarsfordelingen gjelder ikke bare for oppgaver på selve turen, men også for turforberedelsene, for eksempel innkjøp av mat, pakking osv (se eksempler på ansvarsfordeling i økten Sjekklister før tur).

Mal for turplan

Bruk skjemaet nedenfor for å lage en detaljert turplan:

Plan for patruljetur

Patrulje:		Dato:	Turmål:
Peff:			Mob:
Hjemmeleder - navn og mobilnummer:			
Tema og mål for turen:			
Punkter i treningsprogrammet:			
Når (kl) og hvor	Beskrivelse av aktiviteten (hva, hvorfor, hvordan)	Ansvarlig	Utstyr

Peffens sjekkliste under turen

Følgende ting er viktig å huske på når man er på tur:

- Sjekke at alle har med nødvendig turutstyr.
- Følge alltid med på kartet underveis.
- Holde sammen.
- Informere alle om hva som skal skje og hvordan det skal skje.
- Være aktivt deltakende i det dere gjør.
- Passe på at alle har noe å gjøre og at oppgavene passer deres nivå.
- Gi ros og oppmuntring.
- Passe på tiden, men huske at planen kan justeres underveis hvis du ser at det er lurt.
- Ha oversikt over utstyret.
- Være oppmerksom på eventuelle utrygge situasjoner som kan oppstå.
- Være oppmerksom på stemningen i patruljen og prøve å håndtere problemer eller konflikter som oppstår.
- Rydde opp etter dere

Informasjon og kommunikasjon i forbindelse med tur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal tenke over hva som kjennetegner god informasjon i forbindelse med tur.
- Deltakerne skal øve på å lage skriftlig informasjon for patruljemedlemmene, foreldrene, troppslederen og hjemmelederen.
- Deltakerne skal tenke over fordeler og ulemper ved bruk av forskjellige kommunikasjonskanaler.

Hva

Kommunikasjon før, under og etter turen med:

- troppsleder
- foreldre
- patruljemedlemmer
- hjemmeleder

Hvordan

Tidsbruk: 1 time

Utstyr: eksempler på gode og dårlige turinvitasjoner, papir og blyanter

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	God kommunikasjon/ informasjon	Diskuter erfaringer med god og dårlig kommunikasjon/informasjon fra egen tropp/patrulje, gjerne i forbindelse med en tur. Se på forskjellige gode og dårlige invitsjoner. Diskuter: <ul style="list-style-type: none"> • Hva motiverer deg til å dra på tur? • Hvor viktig er det for deg å få informasjon i god tid? • Hvor viktig er det å få skriftlig invitasjon? • Hvor viktig er for deg å vite hva du skal gjøre på turen? • Hva kjennetegner god informasjon om tur/ kommunikasjon på tur?	
45 min	Informasjon i forbindelse med tur	Lage følgende skriftlig informasjon i forbindelse med turen patruljene har planlagt: <ul style="list-style-type: none"> • invitasjon til deltakerne • informasjon til foreldre • informasjon til troppslederen • informasjon til hjemmelederen Hvis dere kunne velge, hvordan ville dere valgt å formidle denne informasjonen – i et brev, muntlig på et møte, på e-post, på sms, på telefon via hjemmesiden? Diskuter fordeler og ulemper ved disse kommunikasjonskanalene.	

Fagstoff

Når dere skal arrangere en patruljetur, er det viktig å gi speiderne nok informasjon om det i god tid i forveien. Det at turen står på patruljens terminliste er ikke nok. Du må lage en ordentlig invitasjon som du sender ut til patruljemedlemmene to-tre uker før turen.

Invitasjon til en patruljetur skal inneholde:

- tidspunkt og sted for oppmøte/avreise og tilbakekomst
- sted dere skal til med eventuell informasjon om hvordan dere skal komme dere dit
- kort oppsummering av program og målet for turen
- utstyr de må ha med
- hvordan skal dere ordne maten
- eventuell betaling
- påmeldingsfrist og påmeldingsinformasjon
- hjemmeleders navn og kontaktinformasjon
- ditt navn og kontaktinformasjon
- patruljens navn og eventuelt patruljesymbol

Sørg for at informasjonen er mottatt og oppfattet:

- Send ut invitasjon på e-post eller i posten (husk å sende kopi til foresatte ved e-postinvitasjon)
- Minn om turen på møtet, i god tid før påmeldingsfristen
- Send en sms eller e-post et par dager før turen for å minne speiderne på eventuelle oppgaver de har fått. Be om bekreftelse på at alt går etter planen.

Hjemmeleder

Under planleggingen er det viktig at dere utpeker en leder eller foresatt som turfølgets hjemmeleder. Hjemmelederen skal være kontakt- og informasjonsperson hjemme når dere er på tur. Når en patrulje drar på tur alene er det naturlig at troppsleder er hjemmeleder.

Hovedoppgavene til hjemmeleder vil være å ha oversikt over hvem som deltar på turen og deres foresatte, hvor turen går og hvor lenge den er planlagt å vare. Turleder skal kontakte hjemmeleder dersom man skulle bli forsinket eller det skulle oppstå skader eller uhell av noe slag. Hjemmeleder skal deretter varsle foresatte og eventuelt andre i speiderorganisasjonen. Dersom foresatte har spørsmål, er urolige eller lignende kan hjemmeleder kontaktes.

Det er derfor viktig at dere (turdeltakerne) informerer hjemmelederen best mulig før turen. Deltakere og pårørende skal informeres om hvem som er hjemmeleder og hvordan en får kontakt med vedkommende.

Modul 3 – Gjennomføring av turen

Dagstur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få erfaring med å dra på en patruljetur.
  - Deltakerne få trening i å følge fastsatt plan, program og tidsskjema for turen.
  - Deltakerne skal få erfaring med kommunikasjon, samarbeid og ansvarsfordeling på patruljetur.
-

Hva

- Patruljene drar på tur med veileder
-

Hvordan

Tidsbruk: 4,5 timer

Utstyr: turutstyr til enkelt tur og eventuelt utstyr og materiell i forbindelse med patruljenes planlagte aktiviteter

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Patruljene gjør de nødvendige forberedelsene før turen	Patruljene viser turplanene til veilederne for godkjenning. Hjemmelederne avtales og informeres (patruljens veileder blir med på turen og kan ikke være hjemmeleder). Utstyret pakkes i tråd med den lagte planen.	
4 t	Patruljene gjennomfører tur under oppsyn av en veileder.	Følgende momenter skal legges vekt på under gjennomføringen av turen: <ul style="list-style-type: none"> • kommunikasjon • samarbeid i patruljen og ansvarsfordeling • turprogrammet og vanskelighetsgraden i forhold til deltakernes nivå • bruk av treningsprogrammet • gjennomføring av planlagte aktiviteter • disponering av tid Underveis i turen er det mulig å gjennomføre et peffbytte og evaluering av den avtroppende peffen. Evalueringen ledes av veilederen. Bruk for eksempel oversikten av peffens oppgaver som patruljen har laget tidligere.	

***Tips til staben:** Her er det lagt opp til at middagen spises etter at patruljene er kommet tilbake fra turen. Hvis middagen legges inn som en del av dagsturen, må det beregnes mye lengre tid til denne økten.*

Fagstoff

Matlaging på tur (middagsøkt)

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal lære å lage et godt og næringsrikt måltid ved hjelp av tilgjengelige på tur hjelpemidler.
  - Deltakerne skal lære å samarbeide og kommunisere bedre med hverandre.
-

Hva

Middagstilberedning som krever samarbeid og kreativ tenking.

Hvordan

Tidsbruk: 2 timer

Utstyr: Matvarer, oppskrifter, matlagingsutstyr, evt. materiell til skattejakt, rebus, auksjon e.l.

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
2 t	Patruljene lager sin egen middag og spiser den.	Lag en utfordring som patruljene må løse før de kan begynne å lage middag, for eksempel: <ul style="list-style-type: none"> • Matauksjon • Bytte utdelte matvarer patruljene imellom • Skattejakt for å finne gjemte matvarer • Kreativ matlaging uten oppskrift • Puslespill med matoppskrifter	

Fagstoff

Evaluering av dagsturen

Hvorfor

Mål:

Deltakerne skal:

- oppsummere turen og dele sine opplevelser
  - vurdere måloppnåelsen for turen
  - sammenligne turplanen med den gjennomførte turen
  - lære å bruke erfaringer fra gjennomført aktivitet til fremtidig planlegging
  - få øvelse i å vurdere sin egen og andres innsats og i å gi konstruktive tilbakemeldinger
-

Hva

Deltakerne evaluerer turen sammen med veileder

Hvordan

Tidsbruk: 1 time

Utstyr:

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30 min	Hvordan gikk turen?	Samtale i patruljer: <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan var turen? • Gikk alt etter planen? • Oppnådde vi mål vi satte for oss? • Er alle fornøyd? Hvorfor/hvorfor ikke? • Hvordan var det å følge planen? • Hvordan var samarbeidet og kommunikasjonen? • Hvordan klarte peffen/assen seg? • Hva har dere lært/erfart på turen? Avslutt med å samle konstruktive tilbakemeldinger fra alle i patruljen ved at de sier to-tre positive opplevelser fra turen og en utfordring til neste gang. Veilederne begynner for å vise hvordan dette gjøres.	
10 min	Oppsummering av hva deltakerne har lært/erfart	Presenter de viktigste poengene i plenum. Har patruljene hatt liknende eller forskjellige opplevelser?	
20 min	Nyttegjøring av erfaringene fra turen.	Illustrer med erfaringssirkelen. Lag en stor sirkel på leirområdet, hvor dere kan gå fra et punkt til et annet og diskutere med tilbakeblikk på gjennomført tur.	

Fagstoff

Erfaringslæring

Evaluering og refleksjon bidrar til læringen. Ta deg tid til å se tilbake etter at du har planlagt og gjennomført noe. Analyser det som skjedde, slik at du kan ta lærdom av erfaringene dine. Hver gang du fullfører erfaringssirkelen, kommer du høyere opp i forhold til kunnskaper og erfaring. På den måten blir speidernes utvikling til en spiral som går høyere og høyere opp jo flere ganger de prøver seg.

Sjekkliste etter tur

Etter at patruljen har vært på tur, er det viktig å evaluere turen og eventuelt lage en oppsummering til andre (troppslederen eller foreldre). Her er en sjekkliste for hva man skal huske på etter turen:

- Melde fra til troppsleder at dere har kommet hjem.
- Rydd og vask utstyret.
- Høre med speiderne om hva som var bra på turen (en slik evaluering kan også gjennomføres på slutten av turen).
- Diskutere (peffen og assen imellom) hvordan turen gikk og hva dere bør huske på til neste gang.
- Sende ut en oppsummering til troppsledelsen, og gjerne til foresatte, om hva dere har gjort/lært.
- Notere for hver enkelt speider hvilke punkter i treningsprogrammet de har fullført.

Modul 4 – Sikkerhet

Sikkerhet på tur

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få øvelse i vurdering av sannsynligheten og konsekvensene av risiko.
  - Deltakerne skal bli flinkere til å vurdere patruljemedlemmenes evne til å gjennomføre turen.
  - Kjenne til de viktigste forsiktighetsreglene når man er ute i naturen.
-

Hva

Lære om hva som kan gå galt på en tur og hvordan man unngår det. Innholdet i heftet Sikkerhet på tur.

Hvordan

Tidsbruk: ca. 1 time

Utstyr: vettregler, hefter Sikkerhet på tur (også i utvidet utgave i A4)

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
30-40 min	Enkel risikoanalyse	<p>Se på erfaringene fra dagsturen samtidig som man gjennomgår heftet Sikkerhet på tur. Diskuter følgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hva kunne gå galt? • Hvor sannsynlig er det? Hvor alvorlig? • Hva kunne vi gjøre for å unngå dette? • Hva kunne vi gjøre hvis noe gikk galt? • Hvordan var turen i forhold til deltakernes nivå? • Hvor forberedte var deltakerne? Var den sikkerhetsvurderingen som ble gjort under planleggingen av turen, tilstrekkelig? <p>Øv også på å besvare disse spørsmålene i forbindelse med en tenkt tur på fjellet, i kano osv. Her kan man diskutere forskjellige relevante sikkerhetsregler og måter å håndtere de mest vanlige farlige situasjoner på.</p>	
20 min	Div. vettregler	Deltakerne får presentert en del regler – noen er fri fantasi, noen er fjellvett, naturvett og sjøvett. La deltakerne sortere reglene etter hvor de mener de passer.	

Tips til staben: Det finnes mye fagstoff til denne økten, men ikke alt trenger å brukes. Informasjonen i fagstoffet kan allikevel komme godt med hvis deltakerne ønsker å diskutere ett av temaene mer i detalj fordi de har funnet ut at dette var noe som kunne skje på deres tur.

Fagstoff

Vær forberedt

En vellykket tur starter med god planlegging. En vurdering av sikkerheten hører med i all planlegging av speideraktiviteter. Den viktigste regelen er «tur etter evne». Det betyr at vi planlegger og gjennomfører turen basert på deltakernes ferdigheter og utstyr, og tar naturen på alvor. Som sagt så er det viktig å tenke sikkerhet når dere skal på tur. På den måten kan dere unngå unødvendige uhell og skader. Dersom dere er så uheldige at det likevel oppstår uhell eller skade på turen, er det viktig at dere har tenkt igjennom hva dere da gjør.

Kort oppsummert:

- Hva kan gå galt?
- Hvor sannsynlig er det? Hvor alvorlig?
- Hva kan vi gjøre for å unngå dette?
- Hva gjør vi hvis noe går galt?

Avviksplan

En avviksplan er en plan som sier noe om hva patruljen gjør dersom noe uforutsett skulle skje. Det er viktig at den som er hjemmeleder for turen vet hva avviksplanen går ut på.

Man kan ikke planlegge mot alt, men de mest «vanlige» tingene bør patruljen ha tenkt gjennom, som dette:

- Alternativ rute
- Dårlig vær
- Forsinkelse
- Patruljemedlemmer kommer bort fra hverandre

Risikovurdering

Tabellen nedenfor viser hvordan dere kan på en enkel måte forberede dere på hvordan dere håndterer de forskjellige uønskede situasjonene som kan oppstå. En slik risikovurdering bør gjennomføres før alle turer, men er spesielt viktig hvis dere skal på tur i et utfordrende eller ukjent område.

Etapper	Hva kan skje?	Hvor stor sannsynlighet for at det skjer?	Hvor store blir konsekvensene?	Hvordan kan vi unngå dette og/eller håndtere konsekvensene?
Planlegging				
Utsjekk/start				
Gåing/transport				
Etablering av overnattingsplass				
Matlaging				
Overnatting				
Pakking/avreise				
Innsjekk				

Hvor sikkert er sikkert nok

Skal vi ledere alltid fokusere på at handlinger kan bli sikrere? Bør vi holde speiderne borte fra enkelte aktiviteter? Når bør vi gå inn?

Speiderne lærer av å prøve seg, og må få prøve ut sine ideer. Som ledere må vi godta at enkelte handlinger kan ligge under «gjennomsnittet» i forhold til sikkerhet. De handlingene vi skal sørge for å unngå er de aller dårligste – de som kan medføre at speideren f.eks. får alvorlige skader. Det må være tillatt å få et blåmerke, men ikke å forsøke å hogge over en stokk som ligger i fanget. Altfor mange speiderledere henger seg opp i detaljer, og lar ikke speiderne få prøve seg. Dermed blir man også oppfattet som en «maser», og de viktige beskjedene drukner i alt det med lavere prioritet. Som

speiderleder er det viktig å huske følgende visdomsord: «TILLIT er en gave du skal gi, ikke noe andre skal gjøre seg fortjent til».

Førstehjelpsutstyr

Førstehjelpsutstyr skal alltid være med på tur. Det finnes mye å velge i og det er ikke alltid like enkelt å vite hva som er best og hva du faktisk trenger. Når dere er flere på tur er det lurt å snakke litt sammen om hva slags førstehjelpsutstyr dere trenger og hvem som skal ta med hva. Det er ikke noe lurt at alle har med sportstape, mens ingen har med sterile kompresser. En løsning kan være å bli enige om at alle skal ha med sin personlige førstehjelpspakke, og hva den skal inneholde. I tillegg kan dere ha med litt mer avansert førstehjelpsutstyr som fellesutstyr.

Førstehjelp må trenes på og som en del av treningen bør dere bli kjent med førstehjelpsutstyret. Det er dumt å ha masse utstyr du ikke vet hvordan du bruker. Husk også å oppdatere utstyret, noe utstyr går ut på dato, mens annet bruker dere opp på tur. Gjør det derfor til en vane å alltid sjekke at førstehjelpspakka inneholder det den skal etter endt tur.

Førstehjelpsutstyr skal hjelpe deg til å:

kunne gi den nødvendige første livreddende førstehjelpen
behandle «småskader» som vi i utgangspunktet pleier å kunne håndtere selv

Vettregler

Naturvett

- Plantefelt er de steder der trærne er så små at det ikke er hugget ut mellom dem
- Båltøying er forbudt mellom 15/4 og 15/9. Speiderne er ikke fritatt fra dette
- Gjerder er satt opp for å verne. Ødelegger du disse, mister de sin hensikt og det kan koste eieren mye å reparere dem
- Vedstabler er en inntektskilde for eieren. Tyveri fra disse kan derfor komme på linje med å stjele i butikker
- Tar dere først en stein fra et steingjerde, varer det ikke lenge før det er hull i det
- Tomme flasker skal verken kastes eller graves ned i skogen – og aldri knuses. Ta dem med hjem
- Du vet at barken er treets hud og at kutt i den gjør treet stygt eller helt/delvis ødelagt
- Vi kan ta ved til bål, men ta alltid kvister eller grener som ikke er friske
- Oppslag og postere skal plasseres slik at de ikke ødelegger noe, og skal ikke spikres opp. Husk å ta med slikt hjem når du er ferdig.
- Sjøppel skal ikke kastes i skogen – det er en selvfølge. Rydd opp etter dere og ta gjerne med skrot dere finner i skogen
- Ta vare på naturen når dere er ute. Pass på å vise naturvett, og følg med slik at alle andre gjør det også. Turer og friluftsliv er den beste måten å lære å klare seg selv på

Fjellvett

- Legg ikke ut på langtur uten trening
- Meld fra hvor du går
- Vis respekt for været og værmeldingene
- Lytt til erfarne fjellfolk
- Vær alltid rustet mot uvær, selv på korte turer. Ta alltid med ryggsekk, spade og det utstyr fjellet krever.
- Husk kart og kompass
- Gå ikke alene
- Vend i tide – det er ingen skam å snu
- Spar på kreftene, og grav deg inn i snøen om nødvendig

Sjøvett

- Overbelast ikke båten. Pass på at den er i forsvarlig stand

- Si fra hvor du drar og hvor lenge du blir borte
- Vis respekt for vær og værvarsel. Bruk ikke båten i andre farvann enn den er skikket for
- Sitt rolig i småbåter. Ta av deg gummistøvler og ryggsekk. Skal noen bytte plass, må bare en reise seg av gangen
- Ha redningsvester med varefakta til alle
- Ha brannslukningsapparat av pulvertype i båt med motor eller propanapparat
- Husk også annet nødvendig utstyr: øsekar, årer og tollepinner, tau og dregg, lykt o.l.
- Bli ved båten hvis den kantrer – rop på hjelp
- Promille og båttur hører ikke sammen
- Lær sjøveisreglene – og følg dem. Vis hensyn

Naturvettverset:

Bryt ikke gjerde, lukk igjen grind!
 Tenn ikke ild i tørrvær og vind!
 Bryt ikke kvister, skjær ikke bark!
 Sleng ikke avfall i skog og mark!
 Skad ikke såflekke, planter og bar,
 og fugler og reder i busker og snar!
 Bryt ikke villmarkens ro og fred!
 Rydd og slukk på ditt hvilested!
 Ferdes i skogen med åpent sinn,
 Husk at dens fred og skjønnhet er din!

Bruk av mobiltelefon

Mobiltelefonen kan gjerne være med på tur, men må brukes med fornuft og bør helst ligge avslått i sekken.

Bruk den:

- hvis det oppstår en nødsituasjon hvor dere må tilkalle hjelp
- til å sende **en** melding om at dere har det bra
- til å avtale møtesteder for henting

Bruk den ikke til å:

- sende unødvendige meldinger
- ringe hverandre på tur, forsøk heller å møte hverandre
- lytte på musikk
- spille spill på

Batteriene på mobilen tar fort slutt og du bør alltid spare på batteriene slik at du har strøm hvis det skulle oppstå en krisesituasjon. Mobiltelefonen bør på tur oppbevares i en vanntett pose som godt kan festes til sekken slik at du ikke mister den. Batterier lades raskere ut i minusgrader. Det kan derfor være lurt å ha mobilen så tett inntil kroppen som mulig. Eventuelt legge telefonen i sekken, men ta ut batteriet og bære det tett inntil kroppen.

Får du ikke dekning til å ringe kan:

- det hende at du kan sende en tekstmelding
- du gå opp på en høyde og gjøre et nytt forsøk

Du kan «alltid» ringe 1-1-2

Hvis du i en krisesituasjon og står uten penger på kontantkortet, med en låst telefon (mangler simkoden) eller ikke har dekning på din operatør vil du alltid komme frem på 1-1-2 så sant det finnes andre operatører med dekning i området og du har strøm på telefonen. Dette gjelder bare 1-1-2 og hvis dere egentlig trenger 1-1-3 eller 1-1-0 må dere ringe 1-1-2 og få dem til å sette dere videre.

HUSK: Våg å være utilgjengelig!

Når noe går galt

Når noen skader seg skjer det både brått og uventet. Både den skadde og andre rundt kan lett miste «hodet». Det er heller ikke alltid like lett å finne ut hva slags skade det er og hvor alvorlig den er. Når noen skader seg er regelen:

- se
- tenke
- handle

Vær rolig, forsøk å få oversikt over situasjonen. Hva skjedde, hvilke skader er det? Kan vi behandle dette på egen hånd? Er dere flere på tur er det viktig at én tar ledelsen raskt og forteller de andre hva som skal gjøres. Pass på at alle bidrar og at de som har gode forslag til løsning blir hørt underveis. De aller fleste skader som oppstår på tur kan dere selv behandle og turen kan fortsette.

Ved alvorlige skader

Har du eller en annen skadet seg alvorlig skal dere alltid forsøke å ta kontakt med den medisinske nødtelefonen 1-1-3. Når du ringer 1-1-3 møter du en erfaren sykepleier som vil hjelpe dere med å gjøre det riktige i situasjonen dere er i. Det går an å ringe 1-1-3 selv om dere ikke trenger ambulanse, men bare ønsker råd om hvordan dere skal takle situasjonen.

Når du ringer 1-1-3 ber de deg svare på ting som:

- navnet ditt og telefonnummeret du ringer fra
- hva som har skjedd
- hvor dere er: Kommune/stedsnavn og helst en kartreferanse FORKLARING?. Har du ikke det må du beskrive området og oppgi eventuelle navn på kjente fjell, vann eller annet i nærheten
- hvilke muligheter dere har til å hjelpe

Er det en alvorlig situasjon vil sykepleieren på 1-1-3 be deg holde forbindelsen og gi deg råd om hva du skal gjøre fram til det profesjonelle personellet har ankommet.

Speidernes beredskapstelefon

Speidere på tur har en egen beredskapstelefon. Hvis det skjer et uhell, dere går dere bort, eller du føler at dere på andre måter trenger hjelp, kan dere ringe 09123. Den telefonen er alltid bemannet av voksne og erfarne ledere. Hvis det er en akutt nødsituasjon og dere trenger hjelp av ambulanse ringer dere 1-1-3 først og så kan dere gjerne ta kontakt med 09123 etterpå. De kan være gode å snakke med i en ulykkessituasjon og kan også hjelpe dere til å komme i kontakt med lederne i speidergruppa og foreldrene deres hjemme.

1-1-2 og 1-1-3

I Norge har vi flere ulike nødnumre. Hvis du trenger hjelp vil du nå fram på både 1-1-0 (brann), 1-1-2 (politi) og 1-1-3 (brann). Men du får raskere den hjelpen du trenger hvis du vet hvor du skal ringe. Trenger du medisinsk assistanse ringer du 1-1-3. Trenger dere å bli reddet etter snøskred, eller en båt har kantret ringer dere 1-1-2. Det er politiets nødnummer og går også til redningssentralen som koordinerer og varsler brann og ambulanse hvis det trengs. Står du overfor en brann ringer du 1-1-0.

Ikke flytt hvis du kan la være

Tidligere lærte alle speidere å lage bære og det var viktig å kunne behandle de fleste skader selv. Det var naturlig siden det ofte var vanskelig å få tak i hjelp. I dag er det stort sett dekning på mobilen og dermed som regel lettere å få tak i hjelp. I tillegg er redningstjenesten forbedret og det er viktigere å sikre personen der vedkommende er enn å flytte. Ofte kan en transport av en skadet pasient forverre skaden og eventuelt forårsake nye skader. Hvis en på turen bryter benet og dere ikke klarer å få tak i hjelp fordi det ikke er dekning på mobilen er den beste løsningen at en løper etter hjelp, mens de andre blir igjen hos pasienten. Den som løper etter hjelp bør vite omtrent hvor dere, er slik at han får oppgitt riktig informasjon til 113.

Hvis det ikke er andre muligheter enn å flytte en pasient, er det viktig å kunne bygge en bære som faktisk fungerer, der pasienten ligger stabilt og hvor baren ikke bryter underveis. Vær klar over at det å bære en skadet person kan være svært tungt.

Brannvern

Hvis du selv eller andre forårsaker brann, er det viktig å vite hvordan du skal slokke raskest mulig. Uavhengig av hva det er som brenner skal du:

- Forsøke å slokke
- Få eventuelle personer i sikkerhet
- Varsle brannvesen på 1-1-0 hvis du ikke har kontroll på flammene
- Fortsette å slokke fram til brannvesent ankommer
- Ikke utsette deg selv for fare

Hvordan slokke mindre branner?

Bål som brer seg utover:

- Hell på vann
- Tråkk på flammene
- Slå på flammene med et teppe eller en genser.

Person som brenner:

- Rull personen rundt på bakken
- Legg over et teppe eller genser for å kvele flammene.
- Slokk og avkjøl eventuelle skader med vann. Se side ... om brannskader

Ukontrollert brann i primus, panne med fett eller flytende stearin:

Forsøk å kvele flammen ved å legge noe over (teppe, genser eller lignende).

Ikke hell på vann! Når vann kommer i kontakt med brennende fett eller brennbar væske som brenner vil brannen blusse opp fordi vannet som tilsettes fordampes ekstremt hurtig. Dampen «tar med seg» den brennbare væsken og det utvikler seg lynraskt en eksplosjonsartet brann som kan gjøre større skade.

Teltbrann:

- Hvis teltet tar fyr må alle komme seg ut så raskt som mulig. Skjær eventuelt hull i duken med kniv.
- Kapp barduner og legg det brennende teltet ned.
- Slokk med vann og sprøyt vann på alle telt som eventuelt er i nærheten så brannen ikke sprer seg.

Er dere mange på tur og på leir bør ikke avstanden mellom teltene være mindre enn 3 meter.

Hva skal du slokke med?

Ild trenger luft for å brenne og ved å hindre ilden i å få tilgang på ny luft vil den kveles. Det kan du blant annet gjøre ved å hive over et pledd. Det er en fordel om det du hiver over flammene ikke er av syntetisk materiale, fordi det vil smelte. Det aller beste er å hive over et ullpledd eller en ullgenser. Hiv aldri noe av syntetisk materiale på en person som brenner.

Bruk av utstyr

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal kjenne regler for bruk av turutstyr og verktøy.
- Deltakerne skal få øvelse i riktig bruk av turutstyr og verktøy.

Hva

Regler og tips for bruk av turutstyr og verktøy

Hvordan

Tidsbruk: Ca. 2,5 timer

Utstyr: Diverse utstyr, poster med spørsmål

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
50-60 min	Bruk av turutstyr og verktøy	Postløype med spørsmål angående riktig bruk av turutstyr. Så langt det er mulig, skal patruljene demonstrere riktig bruk av utstyr i tillegg til å svare på spørsmålene. Diskuter bruk av utstyr med tanke på <ul style="list-style-type: none"> ○ vedlikehold ○ reparasjon ○ nøysomhet	
1,5 t	Praktisk læring	Basert på innspill og erfaringer tidligere i kurset kan man bruke resten av økten på å trene på enkelte praktiske turferdigheter som krever bruk av utstyr. Dette kan gjøres i form av en oppgave eller konkurranse. Eksempler på temaer: Vedlikehold og reparasjon av utstyr Pioneringsoppgave Båltenning Lage eget utstyr	

Fagstoff

Håndtering av utstyr

Kniv

Det er viktig for en speider å ha god kniv. Kniven bør ha stopper for fingrene slik at ikke hånden kan gli fra skaftet og ned over bladet.

Kniven må heller ikke være sløv. Da må du bruke mer kraft i spikkingen. Med mye kraft blir bevegelsen lett ukontrollert, noe som gjør at du fort kan være uheldig. I tillegg lager sløve kniver stygge kutt som gror sent.

Når du bruker kniven er det viktig å følge **knivreglene**:

- Ikke lek med kniven.
- Når kniven ikke skal brukes skal den være i slira.

- Når vi spikker skal vi sitte støtt (når du blir flink kan du stå oppreist, men du skal aldri gå og spikke samtidig).
- Spikk aldri mot deg selv eller mot andre.
- Når du skal gi kniven til noen andre må du gi den fra deg på riktig måte: Den som gir, holder i bladet på den siden som ikke er skarp, slik at den som tar imot kan ta skaftet.

Du bør helst ikke gå rundt med kniven uten å ha den i slira. Dersom du allikevel må gå med kniven i hånden, bør du holde kniven slik at bladet peker bakover, og at eggen peker utover og vekk fra kniven.

Øks

På skogsturer hvor det er fint å fyre skikkelige bål trenger du øks. En god øks må ikke være for tung, samtidig som den må ha langt nok skaft til å gi deg kraft nok når du hogger. En regel kan være at til små bål trenger du liten ved og dermed liten øks, mens du til store bål trenger stor ved og stor øks. Det beste er sikkert å kjøpe en øks som er passe stor. Noen økser har treskaft, mens andre har plasticskaft. Treskaft bryter lettere enn plasticskaft og øksehodet kan løsne. Det gjør det ikke på et plasticskaft, men et plasticskaft er kaldere enn et treskaft.

Regler for bruk av øks:

- Stå alltid med beina godt fra hverandre når du hugger, slik at du ikke treffer et av beina hvis du bommer.
- Hugg aldri mot stein eller fjell som underlag.
- Kast aldri øksa mot noen eller noe.
- Putt øksa i futteralet sitt eller sett den fast i en stubbe når du er ferdig med den.

Sag

I likhet med øks er sag nødvendig hvis du skal fyre store bål. En liten sammenleggbar sag er fin til å kutte greiner, mindre vedkubber og einer og bjørkekvister på fjellet. Skal du fyre bål av tørre furu- og granstokker kan det være lurt å bruke en buesag med 30 til 50 centimeter langt blad.

Slik sager du:

- Sag med rolige bevegelser. La saga «gjøre jobben», ikke press den ned i treet.
- Hold hånda så langt som mulig unna sagbladet.
- Legg sammen saga eller sett på beskyttelsen så snart du er ferdig.
- Når dere bruker buesag kan det være effektivt å være to. Trekk i saga annenhver gang, ikke skyv.
- Ha alltid med et ekstra blad.

Veien videre

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få innblikk i hvilke tilbud som finnes for dem i gruppa og kretsen.
- Deltakerne skal bli motiverte til å fortsette som speidere og til å prøve seg på nye utfordringer.

Hva

Videre tilbud i gruppa, kretsen og forbundet.

Hvordan

Tidsbruk: 20 min

Utstyr: Informasjon om tilbudet i kretsen

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
20 min	Peff 3, førerpatruljekurset, oppfølging i troppen/gruppa	Fortelle om peff 3 og andre tilbud i gruppa, kretsen og forbundet.	

Tips til staben: Noen av deltakerne vil være gamle nok til å delta på forbundets ledertrening (Sikkerhetskurset kan man ta fra man er 14 år gammel), så det kan være lurt å ha informasjon om disse kurs i kretsen eller regionen.

Fagstoff

Peff 3

Den store prøven for en peff/ass vil være å arrangere en patroljetur etter alle kunstens regler. Denne siste delen av patroljeførerkurset kalles Peff 3 og består av en tur deltakerne skal forberede og gjennomføre med sin egen patrolje. Patroljeturen skal gjennomføres etter krav til fordypningsmerket Patroljehaik:

1. Alle i patroljen skal ha minst én konkret oppgave i forbindelse med planlegging og gjennomføring av haiken.
2. Patroljen lager logg fra haiken og leverer den til troppslederen.
3. Alle i patroljen skal være med på en oppsummering av hvordan turen gikk og hva som er nyttig å huske på til neste gang.
4. Patroljehaiken skal gjennomføres av patroljen alene - uten voksen leder.

Deltakerne skal ha peffansvaret i forbindelse med turen (også hvis de er patroljeassistenter til vanlig) og sørge for at alle kravene til merket blir oppfylt.

I gruppa er det troppslederen som har ansvaret for å følge opp gjennomføringen av patroljeturen og bistå patroljen i rapporteringen til kretsen. Kretsen bør også oppnevne egen ansvarlig for å følge opp Peff 3. Loggen fra haiken og notater fra oppsummeringen av turen er det som skal leveres som rapport til kretsen (eller etter avtale troppslederen) for godkjenning og registrering av gjennomført Peff 3.

Hvis deltakerne gjennomfører en vellykket tur, får de også fordypningsmerket Patroljehaik og kan bruke det sammen med merkene til Peff 1 og Peff 2. Disse tre merkene til sammen viser at de har

gjennomført hele patruljeføreropplæringen. Merket kan deles ut av troppsleder eller ved en egen seremoni i kretsen.

Førerpatruljekurset

Det finnes flere kurs du kan ta for å bli flinkere som peff/ ass. Førerpatruljekurset hjelper førerpatruljen til å bli bedre kjent og lære å jobbe sammen. (Førerpatruljen består av alle peffene, assene og lederne i troppen din, og troppslederen er patruljefører i førerpatruljen.) Og hvis du er 14 år eller eldre, er du også velkommen på noen av lederkursene, for eksempel Norsk grunnkurs i førstehjelp eller Sikkerhet på tur.

Rovetid og lederoppgaver

Når du er ferdig i troppen, åpner det seg nye muligheter for deg i speideren. Du blir rover og en del av et større rovernettverk i kretsen og i forbundet. Og hvis du etter hvert velger å ta på deg lederoppgaver i egen gruppe, vil du få en nyttig opplæring i ledelse som du kan bruke både i jobbsammenheng og i privatlivet.

Avslutning

Hvorfor

Mål:

- Deltakerne skal få en anledning til å evaluere kurset og finne ut om deres forventninger til kurset ble innfridd.
- Deltakerne skal være med på en seremoni som markerer slutten på kurset.
- Deltakerne skal få bekreftelse på gjennomført opplæring.

Hva

- Evaluering
- Utdeling av diplom og merke

Hvordan

Tidsbruk: 25 min

Utstyr: merker, kursbevis, deltakerhefter, evt. utstyr til seremonien

Forslag til gjennomføring

Tid	Hva	Hvordan	Ansv
15 min	Evaluering av kurset	Alle står i ring. En fin måte å evaluere kurset på er å visualisere hva man har gjort. Hver patrulje får i oppgave å finne en ting for hver av aktivitetene på kurset – dette gjøres underveis i kurset. Disse tingene presenteres under avslutningen: hvorfor denne tingen, hva var bra ... For eksempel: En snor/et tau med en ting som symboliserer hver aktivitet på kurset: knutetau, bandasje, vedkubbe, sangbok, tipshefte for morgensamling, kjele, trefot – her er det kun fantasien som setter grensene. Spørre deltakerne hva de forbinder med tingen, og hva de gjorde/syntes var gøy. Kombiner gjerne med en annen evalueringsmetode som spørreskjema eller konstruktiv tilbakemelding hvor deltakerne sier en eller to positive ting/opplevelser fra kurset og kommer med ett forslag til forbedring.	
10 min	Avslutningsseremoni	Del ut kursbevis, -merker og hefter (hvis disse ikke har blitt delt ut før kurset). Syng en sang som handler om vennskap. Avslutt med speiderbønn.	

Tips til staben: Hvis mange av deltakerne opplevde denne kursavslutningen på Peff 1, bruk gjerne en annen avslutningsseremoni enn den som er foreslått.

Fagstoff

Avslutning er en fin anledning å oppsummere kurset og å se tilbake på det vi har lært. Hvis deltakerne trekkes aktivt med i gjennomføringen av åpningen og avslutningen huskes det bedre siden.

Evalueringsmetoder:

Den fins mange ulike metoder for evaluering, f. eks:

- samtale - snakke om hva vi nettopp har gjort og hvorfor, og hva man synes om det (hva var bra, hva kan gjøres bedre, kan det brukes hjemme)
- aktivt verdivalg - dvs. at deltakerne må vise hva de mener om fremlagte påstander ved å stille seg på et passende for dem sted på linjen som symboliserer meningskala fra "helt enig" til "helt uenig".
- Spørreskjema – alle forteller hva de syntes var best/moro/mest lærerikt på kurset og hva de har tenkt å bruke i patruljen når de kommer hjem.
- "tre positive og en utfordring fra grunntreningen" kan forenkles slik at alle sier én ting de syns er bra med økten / kurset + én ting som kunne være annerledes/bedre/tatt vekk.

Det viktigste er at vi hører på hva deltakerne mener - og at de får snakket ut.

Eksempel på avslutning

- Slutte av møtet med en sang, f.eks. patruljesangen.
- Spille litt av en CD.
- Hva har vi lært i dag?
- Lese et ord for dagen

Speiderbønn er en god avslutning på et hvert møte.

Avslutning av kurset/kvelden:

- "I den mørke kveld" synges først, deretter Tapto ("Dagen dør", synges først vanlig, deretter lavt og til slutt nynnes), avslutter med Speiderbønn.
- Synge "Make new friends" - danne vennskapskjeden.